

Arkivsak: 25/76 - 2

Politisk behandling av:

Byrådssak 3 av 09.01.2025 - Byrådssak med temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo

Sak	Utvalg	Møtedato
12/25	Kultur- og utdanningsutvalget	12.02.2025
20/25	Kultur- og utdanningsutvalget	12.03.2025
26/25	Kultur- og utdanningsutvalget	09.04.2025
82/25	Bystyret	30.04.2025
107/25	Bystyret	28.05.2025

Bystyrets vedtak:

1.
Bystyret opphever vedtak av 12.11.2014, sak 308 (byrådssak 65/14) Flere lærlinger i Oslo kommunes virksomheter – Muligheter og tiltak.
2.
Bystyret slutter seg til at Oslo kommune skal etablere flere enn 378 lære plasser årlig fra 2025.
3.
Bystyret slutter seg til at Lærlingerådet skal være en permanent funksjon i Oslo, med administrativ støtte fra Utdanningsetaten og mandat godkjent av Yrkesopplæringsnemda.
4.
Byrådet innstiller bystyret til å ta Temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo til orientering.

5.

Bystyret ber byrådet utrede hvordan et samarbeid med arbeidsinkluderingsbedriftene best kan ivaretas i Oslo, primært som et eget samarbeidsorgan/opplæringskontor, sekundært som et eget område innenfor det nye kommunale opplæringskontoret.

6.

Bystyret ber byrådet sikre at det nye kommunale tilskuddet til lære kandidatordningen også bidrar til at lære kandidater med utviklingshemming eller tilsvarende tilretteleggingsbehov kan få et særskilt tilskudd ut over ordinære tilretteleggingstilskuddene for å sikre god individuell tilrettelagt opplæring i bedrift.

Bystyrets behandling 28.05.2025:

Saken ble behandlet sammen med sak 108 Privat forslag fra Geir Lippestad (PS) om lære kandidatordningen og opprettelsen av opplæringskontor.

Habilitet:

Henrik Dahl Jacobsen (A) ba om å få sin habilitet vurdert da han er ansatt som rådgiver i Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU). NFU har deltatt på innspillsmøte i anledning saken. Dahl Jacobsen jobber med tematikken, men har ikke jobbet direkte med saken. Sekretariatet vurdering er at Dahl Jacobsen er habil til å delta ved behandling av saken.

Bystyret fant Henrik Dahl Jacobsen (A) habil.

FORSLAG:

Forslag fremsatt i kultur- og utdanningsutvalget:

Tilleggsforslag fra Jorunn Folkvord (R):

7.

Bystyret ber byrådet igangsette arbeidet med å opprette et eget opplæringskontor for lære kandidatordningen for personer med behov for individuell tilrettelagt opplæring.

Opplæringskontoret skal kunne fordele lære kandidater til medlemsbedrifter fra oppstart av opplæringsåret 2026/27.

Tilleggsforslag fra Eivor Evenrud (A) og Farukh Qureshi (A):

10.

Bystyret ber byrådet gjennomgå dagens ordning for tildeling av lærlingplasser, i samarbeid med representanter fra opplæringskontorene og arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene.

11.

Bystyret ber byrådet om å etablere en felles søknadsportal som alle lærlingebedrifter er pliktig til å benytte seg av, tilsvarende samordna opptak. Alle lærlingeplasser skal registreres, søkes på, behandles og svares på gjennom én portal.

Votering:

Kultur- og utdanningsutvalgets innstilling, punktene 1 - 4, samt 8 og 9, ble enstemmig vedtatt.

Rs tilleggsforslag, punkt 7, ble forkastet mot 5 stemmer (R og PS).

As tilleggsforslag, punktene 10 og 11, ble forkastet mot 11 (A).

Saken ble ikke behandlet.

Bystyrets behandling 30.04.2025:

Kultur- og utdanningsutvalgets innstilling:

1.

Bystyret opphever vedtak av 12.11.2014, sak 308 (byrådssak 65/14) Flere lærlinger i Oslo kommunes virksomheter – Muligheter og tiltak.

2.

Bystyret slutter seg til at Oslo kommune skal etablere flere enn 378 læreplasser årlig fra 2025.

3.

Bystyret slutter seg til at Læringerådet skal være en permanent funksjon i Oslo, med administrativ støtte fra Utdanningsetaten og mandat godkjent av Yrkesopplæringsnemda.

4.

Byrådet innstiller bystyret til å ta Temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo til orientering.

8.

Bystyret ber byrådet utrede hvordan et samarbeid med arbeidsinkluderingsbedriftene best kan ivaretas i Oslo, primært som et eget samarbeidsorgan/opplæringskontor, sekundært som et eget område innenfor det nye kommunale opplæringskontoret.

9.

Bystyret ber byrådet sikre at det nye kommunale tilskuddet til lærekandidatordningen også bidrar til at lærekandidater med utviklingshemming eller tilsvarende tilretteleggingsbehov kan få et særskilt tilskudd ut over ordinære tilretteleggingstilskuddene for å sikre god individuell tilrettelagt opplæring i bedrift.

Kultur- og utdanningsutvalgets behandling 09.04.2025:

MERKNADER:

Utvalget vil peke på at kommunens egen rolle som lærebedrift må styrkes. Oslo kommune er en av landets største arbeidsgivere og bør gå foran som et godt eksempel ved å tilby flere lære plasser i sine virksomheter. Samtidig må det legges bedre til rette for at private bedrifter ønsker å ta inn lærlinger gjennom forenklede administrative prosesser og økonomiske incentiver. Utvalget understreker derfor at kunnskapsgrunnlaget for lærlingenes arbeids- og læringsmiljø må styrkes, men at eventuelle nye systemer for oppfølging ikke må føre til mer byråkrati for bedriftene.

Utvalget viser til at kun 27 prosent søker yrkesfag i Oslo. Oslo kommune har det laveste nivået av søkere i landet, og ligger godt under gjennomsnittet til andre fylker. Utvalget er videre bekymret for at for mange av de som søker lære plass, ikke får tilbud. Det er særlig utfordringer knyttet til elektrofag og helse- og oppvekstfag. For å sikre at flere får lære plass, må kommunen styrke sin innsats og kvaliteten i lærebedriftene må sikres. Både instruktører og faglige ledere trenger god opplæring. Utvalget viser til at et velfungerende læringsmiljø er avgjørende for at flere lærlinger fullfører sin utdanning. Det er viktig å styrke oppfølgingen av frafallsutsatte lærlinger og sørge for tidlig innsats der det er behov.

Utvalget mener det er viktig at det nye kommunale lærlingtilskuddet som skal bidra til å øke antall lære plasser og styrke lærekandidatordningen kan brukes på både kommunale og private virksomheter.

Utvalget er positive til videreutviklingen av lærekandidatordningen i Oslo. Det må arbeides for at flere får kjennskap til denne ordningen, både blant elever, rådgivere og bedrifter. Utvalget påpeker at Oslo trenger en aktiv politikk som sørger for at flere unge fullfører sin fagutdanning og får jobb i det yrket de har utdannet seg til.

Utvalget vil videre vise til betydningen lærekandidatordningen kan ha for å gi elevgrupper med behov for tilpassede opplæringsløp et godt tilbud. Dette er en ordning tilpasset dem som ønsker opplæring i bedrift, men som ikke er vurdert til å klare kravene til fag- eller svenneprøve, men kan oppnå kompetanse innen deler av et lærefag. Denne elevgruppen kan favne bredt, og noen har en plan for å oppnå mange kompetansemål i læreplanen, mens andre har få læreplanmål. Dette kan også innebærer en stor bredde i behov for tilrettelegging, på samme vis som individuelt tilrettelagt opplæring i skolen.

Utvalget mener at det er viktig å holde fast ved og arbeide for at flest mulig lærekandidater oppnår varig tilknytning til arbeidslivet. Samtidig vil noen ha behov for et lærekandidattilbud i en vekst- og attføringsbedrift, og oppnå arbeidslivstilknytning gjennom varig tilrettelagt arbeid. Dette krever god tilpassing av oppgaver og god oppfølging.

Utvalget mener at Oslo må sikre at lærekandidatordningen særlig har et godt tilbud rettet mot personer med utviklingshemming og større behov for tilrettelegging, slik at alle lærekandidater kan oppleve å få et godt og likeverdig tilbud. Utvalget peker også på at et enstemmig Storting ga regjeringen i oppdrag å avklare og tydeliggjøre Lærekandidatordningens målgruppe, noe som skal leveres sommeren 2025. I denne utredningen skal det "vektlegges i formidlingen at personer med utviklingshemming og stort behov for tilrettelegging også inngår i målgruppen".

Utvalget er derfor opptatt av at vi ikke bare videreutvikler lærekandidatordningen, men sikrer at flere ungdommer kan bli lærekandidater. Herunder må det også tilrettelegges for et godt opplæringsløp for dem som har et omfattende behov for tilrettelegging i bedrift, noe som krever kunnskap, kompetanse og tett oppfølging.

Utvalget viser til at det er gode erfaringer fra andre fylker som har hatt et større omfang av lærekandidater over mange år å trekke veksler på. Blant disse erfaringene vil disse medlemmer vise til innspill fra ASVL som peker på behov for særlige tilskudd til å sikre tilrettelagt fagopplæring i lærekandidatløp, og viktigheten av å sikre et samarbeid med arbeidsinkluderingsbedriftene gjennom en opplæringskontor-/samarbeidsorganordning.

Utvalgets flertall, medlemmene fra H, MDG, SV, V, R og KrF viser til at det var det forrige byrådet som satt i gang arbeidet med en sak til bystyret om læringer og læreplaner i Oslo. Det ble utarbeidet et kunnskapsgrunnlag som var på høring. Disse medlemmer er glad for at det nye byrådet har videreført arbeidet og mener temaplanen

som er til behandling svarer godt på utfordringene som kom frem i kunnskapsgrunnlaget.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at det ikke forventes at det kommunale lærlingetilskuddet alene skal få opp antallet lærlinger i kommunens etater og virksomheter. Det kreves tydelige og forpliktende mål og en tett oppfølging fra øverste nivå i kommunen. Disse medlemmer mener at temaplanen og byrådsaken her legger opp til en svært god og tydelig oppfølging, med klare mål som følges opp i tildelingsbrev, rapportering i årsberetninger og oppfølging av alle byrådsavdelinger.

Disse medlemmer viser til at innsatsområde 1 er at det skal gjennomføres en helhetlig evaluering av innsatser for å styrke fag- og yrkesopplæringen. Disse medlemmer mener dette er viktig og riktig og ser frem til at bystyret får en sak til behandling. Disse medlemmer mener det særlig er grunn til at skolen ser på skoledelen av yrkesopplæringen og hvordan denne i større grad kan lykkes i å få elevene til å fullføre og bestå og hvordan elevene bedre kan rustes for læretiden.

Disse medlemmer støtter gjeninnføring av lærlingetilskudd for læreplassøkere fra Oslo, men mener det er viktig at ikke bare kommunens virksomheter inkluderes. Det aller viktigste er at kommunale og private lærebedrifter får et særlig insentiv til å tegne lærekontrakt med søkere fra Oslo. I dag er det en utfordring innen noen lærefag at Oslosøkere velges vekk til fordel for søkere fra andre fylker. Det svekker utdanningstilbudet til Oslos ungdommer og gjør det vanskeligere å fullføre og bestå.

Utvalgets flertall medlemmer fra A, MDG, SV, R og KrF mener at enhver sak om lærlinger og lære plasser i Oslo er en viktig sak. Dette fordi Oslo og Norge har et økende behov for faglærte. Intensjon i saker som omhandler lærlinger og lære plasser bør være hvordan kan vi få flere til å søke yrkesfag, og ikke minst hvordan beholder vi dem som allerede er faglærte.

Utvalgets mindretall, medlemmene fra A, MDG, SV og R viser til at selv om søkertallene til yrkesfag har økt, så holder ikke utdanning av fagarbeidere tritt med det økende behovet. NAVs bedriftsundersøkelse 2023 viser at det er en mangel på arbeidskraft i antall personer i Oslo på 6650. De bransjene som mangler flest er helse/pleie/omsorg, bygg og anlegg, industriarbeid og reiseliv/transport. Alt dette er fagområder som trenger folk med fagbrev.

Disse medlemmer mener overgangen fra videregående skole og til lærlingplass fremstår som noe uryddig og tilfeldig. Man har krav på videregående opplæring i Norge, men den siste biten av yrkesfagopplæringa - nemlig det å bli lærling - må elevene ta ansvar for selv. Skolene har ikke noe ansvar for å skaffe elevene lærlingeplasser og selve søknadssystemet er vanskelig og skaper store forskjeller. Med tanke på det store og økende behovet for fagarbeidere er det et paradoks og et problem at mange

yrkesfagelever sliter med å skaffe seg lærlingeplass. En enklere og sikrere vei frem til læreplanen og fagbrev vil kanskje også øke motivasjonen for å fullføre videregående.

Disse medlemmer viser til at det under det forrige byrådet ble etablert et midlertidig lærlingeråd, og mener det er svært bra at temaplanen legger opp til at rådet nå gjøres permanent. Disse medlemmer mener videre at det er helt nødvendig at lærlingeundersøkelsen styrkes slik at vi kan få mer systematisk kunnskap om hvordan det går med lærlingene underveis i læretiden. Dette har Elev- og lærlingeombudet tydelig fremhevet i flere år, og det er bra at det er en viktig del av innsatsområde 4 om økt kunnskap om og mer systematisk oppfølging av lærlingenes lærings- og arbeidsmiljø.

Disse medlemmer viser videre til at det under innsatsområde 5: tettere oppfølging av frafallsutsatte lærlinger slås fast at byrådet vil revidere Oslostandard for oppfølgingstjenesten. Disse medlemmer mener det er hårreisende at dette ikke ennå er ferdigstilt. Prosessen med å revidere Oslostandard har pågått i minst tre år. I februar 2024 ble det stilt et skriftlig spørsmål som etterspurte revisjonen og byråd Midtgarden svarte i notat 222/2024 at revisjonen var i gang og at arbeidet skulle ferdigstilles før ny opplæringslov trådte i kraft 01.08.24. Disse medlemmer mener det er på høy tid at revisjonen ferdigstilles slik at kommunens virksomheter kan komme i gang med å styrke oppfølgingstjenesten.

Utvalgets mindretall, medlemmene fra A og MDG opplever at fokuset på hvordan lærlingene skal klare å skaffe seg læringsplass som fraværende i denne saken. Dette til tross for at det er helt essensielt at lærlingene finner seg lærlingeplass for å fullføre studieløpet og dekke et stort behov.

Disse medlemmer anser at dagens ordning for tildeling av lærlingeplasser må gjennomgås, gjerne i samarbeid med representanter fra opplæringskontorene og arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner som NHO og LO. Målet er at det skal benyttes en felles søknadsportal som alle lærlingebedrifter er pliktig til å benytte seg av, tilsvarende samordna opptak. Alle lærlingeplasser skal registreres, søkes på, behandles og svares på gjennom én portal.

Disse medlemmer mener at en slik søknadsportal vil sikre likere muligheter, og gjøre det enklere for elevene å søke lærlingeplasser. Sannsynligvis vil det også gjøre at flere fullfører og består studieløpet.

Utvalgets mindretall, medlemmene fra MDG, SV og R viser til innsatsområde 3, om videreutvikling av tiltak for kvalifisering, forberedelse og formidling til læreplanen og styrking av yrkesfaglig fordypning. Disse medlemmer mener det er særlig viktig å styrke faget Yrkesfaglig fordypning, og at det er bra det kommer tydelig frem i temaplanen at faget skal videreutvikles for å i størst mulig grad være tilpasset både skolene og lærebedriftenes behov.

Utvalgets mindretall, medlemmet fra R mener det er viktig at Oslo kommune får på plass et opplæringskontor for lære kandidatordningen som kan bidra til å sikre en vei inn i arbeidslivet for flere av Oslos ungdommer med funksjonsnedsettelse. Dette er ungdommer som står i stor fare for å bli utestengt fra arbeidslivet fordi de trenger individuell tilrettelagt opplæring både underveis i opplæringsløpet og underveis i arbeidet de etter hvert skal over i.

Dette medlem viser til at andre fylker har svært gode erfaringer med egne opplæringskontor for lære kandidater med stort tilretteleggingsbehov og at det har vært en trygg og effektiv vei inn i arbeidslivet for denne elevgruppa.

FORSLAG

Tilleggsforslag fra Jorunn Folkvord (R):

7.

Bystyret ber byrådet igangsette arbeidet med å opprette et eget opplæringskontor for lære kandidatordningen for personer med behov for individuell tilrettelagt opplæring. Opplæringskontoret skal kunne fordele lære kandidater til medlemsbedrifter fra oppstart av opplæringsåret 2026/27.

Tilleggsforslag fra Bjørgulv Vinje Borgundvaag (H) og Anna Dåsnes (V):

8.

Bystyret ber byrådet utrede hvordan et samarbeid med arbeidsinkluderingsbedriftene best kan ivaretas i Oslo, primært som et eget samarbeidsorgan/opplæringskontor, sekundært som et eget område innenfor det nye kommunale opplæringskontoret.

9.

Bystyret ber byrådet sikre at det nye kommunale tilskuddet til lære kandidatordningen også bidrar til at lære kandidater med utviklingshemming eller tilsvarende tilretteleggingsbehov kan få et særskilt tilskudd ut over ordinære tilretteleggingstilskuddene for å sikre god individuell tilrettelagt opplæring i bedrift.

Tilleggsforslag fra Eivor Evenrud (A), Farukh Qureshi (A), Fawsi Ismael Adem (A), Frode Englund (A) og Astrid Borgen (A):

10.

Bystyret ber byrådet gjennomgå dagens ordning for tildeling av lærlingplasser, i

samarbeid med representanter fra opplæringskontorene og arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene.

11.

Bystyret ber byrådet om å etablere en felles søknadsportal som alle lærlingebedrifter er pliktig til å benytte seg av, tilsvarende samordna opptak. Alle lærlingeplasser skal registreres, søkes på, behandles og svares på gjennom én portal.

Votering:

Rs tilleggsforslag (7) fikk 1 stemme (R)

H og Vs tilleggsforslag (8 og 9) ble enstemmig tiltrådt

As tilleggsforslag (10 og 11) fikk 2 stemmer (A)

Byrådets innstilling ble enstemmig tiltrådt.

Kultur- og utdanningsutvalgets behandling 12.03.2025:

INNSPILLSMØTER:

Det ble avholdt innspillsmøter med følgende aktører:

- Norsk Forbund for Utviklingshemmede Oslo
- ASVL
- Rådet for personer med funksjonsnedsettelse

Presentasjonene legges på saken.

FORSLAG

Forslag fra Bjørgulv Vinje Borgundvaag (H):

Saken utsettes.

Votering:

Hs forslag ble enstemmig vedtatt og saken ligger til fortsatt behandling i kultur- og utdanningsutvalget.

Kultur- og utdanningsutvalgets behandling 12.02.2025:

FORSLAG:

Forslag fra Jorunn Folkvord (R):

Saken utsettes.

Votering:

Rs forslag ble enstemmig vedtatt.

Saken ligger til fortsatt behandling i kultur- og utdanningsutvalget.

Byrådets innstilling:

1.

Bystyret opphever vedtak av 12.11.2014, sak 308 (byrådssak 65/14) Flere lærlinger i Oslo kommunes virksomheter – Muligheter og tiltak.

2.

Bystyret slutter seg til at Oslo kommune skal etablere flere enn 378 lære plasser årlig fra 2025.

3.

Bystyret slutter seg til at Lærlingerådet skal være en permanent funksjon i Oslo, med administrativ støtte fra Utdanningsetaten og mandat godkjent av Yrkesopplæringsnemda.

4.

Byrådet innstiller bystyret til å ta Temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo til orientering.

Sammendrag:

Byrådet legger med dette frem Temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser i Oslo. Saken er avgrenset til å omhandle overgang fra skole til læretid og opplæring i den delen av det yrkesfaglige utdanningsløpet som foregår i bedrift.

Det er stort behov for fagarbeidere både i Oslo og i resten landet. Flere bransjer mangler faglært arbeidskraft, og etterspørselen vokser sterkere enn arbeidsstyrken. Med ny opplæringslov og fullføringsreformen er det innført rettighetsutvidelser og krav som medfører økt behov for lære plasser og gode systemer hos skoleeier for oppfølging av lærebedrifter og lærlinger.

Temaplanen bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag, som identifiserer noen hovedutfordringer for arbeidet med lærlinger og lære plasser i Oslo:

- For mange ender opp med å ikke fullføre og bestå et yrkesfaglig utdanningsløp.
- For mange lære plassøkere i elektrofag og helse- og oppvekstfag får ikke tilbud om praksisplass og/ eller lære plass.
- Voksne er overrepresentert blant søkere som ikke får lære plass.
- Det er ingen strategisk og samordnet innsats for å øke rekrutteringen av lærlinger i kommunens virksomheter.
- Frafallsutsatte lære plassøkere og lærlinger må få bedre tilrettelegging og oppfølging enn i dag.
- Kunnskapen om lærlingenes arbeides- og læringsmiljø er begrenset, og oppfølgingen må styrkes.
- Lærekandidatordningen er for lite brukt i Oslo.

Disse hovedutfordringene ligger til grunn for innsatsområder og tiltak i temaplanen:

- En helhetlig evaluering av eksisterende innsatser i fag- og yrkesopplæringen og lærlingeordningen i Oslo for å identifisere behov og muligheter for nye tiltak.
- Styrket innsats for at flere får lære plass.
- Videreutvikle tiltak for kvalifisering, forberedelse og formidling til lære plass og styrkning av yrkesfaglig fordypning.
- Økt kunnskap om og mer systematisk oppfølging av lærlingenes lærings- og arbeidsmiljø.
- Tettere oppfølging av frafallsutsatte lærlinger.
- Videreutvikling av lærekandidatordningen i Oslo.
- Kompetanseutvikling for instruktører, faglige ledere og prøvenemder.

Temaplanens formål er å styrke arbeidet med lærlinger og lære plasser i Oslo slik at flere får lære plass, flere oppnår fagbrev og byen får flere fagarbeidere.

Notat 161/2025 - Høringsuttalelser til temaplanen - Svar på spørsmål 56/2025 fra
Sunniva Holmås Eidsvoll (SV)
Forespørsel om innspillsmøte ASVL

Forespørsel om innspillsmøte Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Oslo Fylkeslag

Presentasjoner fra innspillsmøter i utvalgsmøte 12.03.2025

Ettersendte dokumenter fra ASVL og Rådet for personer med funksjonsnedsettelse (4 dokumenter)

Henrik Dahl Jacobsen (A) - Vurdering av habilitet - Temaplan for arbeid med lærlinger og lære plasser